

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin - "Bizi xalq kimi qoruyub saxlayan milli-mənəvi dəyərlərimizdir. İslami dəyərlərimizdir, dilimizdir, ədəbiyyatımızdır!" məfkurəsinin milli-ideoloji, mənəvi-fəlsəfi qaynağından yola çıxaraq, bütün ömrünü milli-mənəvi dəyərlərimizin saflaşmasına, inkişafına, təbliğinə və təşviqinə, dinimizin təəssübünə, dilimizin qorunmasına və inkişafına xidmət edən, ömrünün səksəninci pilləsinə əsl insan kimi yüksələn, Azərbaycan ədəbiyyatının və ictimai-siyasi platformasının ən görkəmli nümayəndələrindən biri haqqında imkanlarım dairəsində ürək dolusu söz açmaq istəyirəm.

Ucalıq elə bir zirvədir ki, o ənginliyə yüksəlmək də çətin, oradan seyr etmək də...

O zirvə, insanın özünü dərk etməyə başladığı andan niyyəti, amallarıyla, arzusu, məramıyla, mövqeyi, əqidəsiylə nəzərlərini zillədiyi, əməlləri, fəaliyyəti ilə yüksəlməyə can atdığı, bütün həyatını, ömrünü ölçə-biçə zərrə-zərrə, misqal-misqal, ovuc-ovuc, an-an ehtiyatla xərcləyərək üz tutduğu, qazanmağa və yüksəlməyə çalışdığı, yolu sıldırım qayalardan, uçurumlardan keçən əlçatmaz, ünyetməz qədr uzaq və uzaq bir nöqtədir. O zirvəyə yalnız könlü uca, əməli-saləh, zəhmətkeş insanlar yüksələ bilərlər. Bu gün ömrünün səksəninci pilləsindən əzəmətlə boylanan və yüksək amallarla yaşadığı həyatının şəxsiyyət salnaməsinə çevrilən işıqlı səhifələrini məğrur dayanışla seyr edən HİDAYƏT kimi!..

Bəri başdan, ömrün səksəninci pilləsindən dünyanı məğrurluqla seyr edən əziz Hidayət müəllimi ürəkdən həm öz adımdan, həm də böyük tarixi keçmişə malik, on altı il rəhbəri olaraq əmək verdiyi, bu gün də təəssübünü çəkdiyi, gözlərindən kənar buraxmadığı İrəvan Dövlət Azərbaycan Dram Teatrının Hidayət müəllimi çox sevən kollektivi adından təbrik edirəm, can çağlıyı, firavan ömür arzulayıram!..

Qərbi Azərbaycanın Mıqrı rayonunun Maralzəmi kəndində dünyaya göz açdı Hidayət Xuduş oğlu Orucov. Mənəli həyat kredosu ilə zəngin ömür yaşayan, çoxşaxəli yaradıcılığı və çoxşaxəli fəaliyyəti ilə Azərbaycan ədəbi aləmində, eləcə də Azərbaycan ictimai-siyasi mühitində sanballı müstəviyə yüksələn o görkəmli şəxsiyyət cəsəətli jurnalist, milli məfkurəsi bütöv və məzmunlu, genetik yaddaşına əsaslanan milli kimliyinə bağlı duyğularla yazıb-yaradan görkəmli yazıçı, şair, dramaturq, publisist, tərcüməçi, teatr xadimi, dövlət xadimi, diplomat; təfəkkür və zəka bazası dolğun, yüklü, öz ağırlığı ilə fərqlənən; hər səmtədən görünəcək qədər əzəmətli, böyük bir Ziyalı; məniliyində vətənpərvərlik ruhu dərin köklərə bağlı və yüksək emosional dinamikası ilə yorulmadan çalışan, yüksək amallarla yaşayan və yaradan Azərbaycan türkdür.

O böyük şəxsiyyəti tanıdıqca, onun çoxşaxəli yaradıcılığı və müxtəlif vəzifələrin icrası zamanı tutduğu yol, apardığı işlərin sahmanı Hidayət haqqında geniş arealda monoqrafiyaların yazılması üçün dolğun materialların boy verdiyini göstərir. Bu mənada, məni cəlb edən peşəm istiqamətindəki Hidayət müəllimlə bağlı tarixi gerçəkliklər "Hidayət və teatr" elmi-tarixi, bədii-publisistik monoqrafiyanın ərəşəyə gəlməsinə rəvac verdi. Monoqrafiyanı yazmağa başlayarkən isə, tamam başqa mənşənin şahidinə çevrildim. Yuxarıda dediyim geniş həyat və fəaliyyət arealı onun nəinki görünən cəhətlərindəki yüksək keyfiyyətlərini göstərə bilir, hətta, görünməyən tərəflərindəki müsbət enerji verən, "insan və həyat", "Vətən və vətəndaş", "Məmur və vəzifəyə dürüst münasibət", "Hidayət və milli təəssübkeşlik", "Hidayət və milli strategiya", "Hidayət və dövlətçilik sevgisi", "Hidayətin xalq məhəbbəti", "Dostluqda uca, münasibətdə sədəqət" və s. bu kimi sayı arta bilən mühüm mövzulara panoram açıır. Bu mövzuların qələmə alınması üçün Hidayətin açdığı ciğirdə kifayət qədər zəngin materiallar mövcuddur.

Hidayətin şəxsiyyəti və doğru-düz əməlləri nəticəsində İrəvan Dövlət Azərbaycan Dram Teatrı Qafqazın ən münbit yaradıcılıq atmosferi olan, ən məhsuldar çalışan, ən nümunəvi səhnə əsərləri yaradan, nüfuz dairəsini gündən gündən genişləndirmək imkanları qazanan bir sənət ocağına çevrilmişdi. Günübəgün artan uğurların qorunub saxlanması və irəliləməsi üçün siyasi oyunlarda təmkinli olmaq, oyunların qaydalarına səmtlənmək və məharət göstərmək tələb olunduğuna görə, Hidayət müəllim ağıllı, zəkası ilə siyasətdə də bışdı, püxtələşdi, möhkəmləndi, düşmənləri məğlub edə edə yetkinləşdi və sonrakı mərhələlərdə məhz siyasi xadim kimi də özünə mühüm yer tuta bildi.

Uzun illər Heydər Əliyev kimi nəhəng bir dövlət xadiminin idarəçiliyində Azərbaycan Respublikası milli siyasət məsələləri üzrə Dövlət Müşaviri vəzifəsinin öhdəsindən ləyaqətlə gəldi. Hidayət müəllimin Azərbaycan Respublikası milli siyasət məsələləri üzrə Dövlət Müşaviri olaraq Gürcüstanda apardığı həssas siyasətin bir qismi mənim də 1998-2000-ci illərdə Tiflis teatrının bərpa rəhbəri kimi fəaliyyətim dövrünə təsadüf etdiyi üçün bəzi hadisələr gözlerim önündə

baş verdi. Hidayət müəllimin qardaş Türkiyə Cümhuriyyəti ilə qardaşlıq münasibətlərinin dərinləşməsi istiqamətində apardığı işlərin isə misli-bərabəri yoxdur. Bu, ayrıca bir mövzudur.

Hidayət müəllim Rusiya Federasiyası, ölkəmizdə yaşayan rus icması ilə də yaxından əlaqədə çalışırdı və çox səmərəli nəticələr əldə edirdi. Quba rayonunda yaşayan Dağ yehudiləri, Bakı şəhərinin yehudi sakinləri Hidayət müəllimi özlərinin ən yaxın dostu kimi qəbul edirlər. Onlarla yaradılan isti münasibətin səmərəsi ümumən dünya yehudilərinin bizimlə dostluq əlaqələrinin canlanmasında rolu var. Hidayət müəllim Azərbaycan Respublikası Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri vəzifəsində çalışdığı dövrlərdə

Hidayət zirvəsi

o səhəni demək olar ki, kökündən yenidən qurdu.

Bütün uğurlarına rəğmən, o Böyük Ziyalı, həmişə narahat həyat təbəddülatlarının mənasını vətən həsrətində, yurd, torpaq sevgisində, məhz o yerlərə qayıtmaq arzusunun, niyyətinin sönməz ehtirasında axtarırdı. Hidayətin ən böyük amallarından biri də, ürək çırpıntıları ilə onun ömür nəbzinin ritminə çevrilən, əsərlərinin demək olar ki, əksəriyyətinin leytmotivi olan Qərbi Azərbaycan sevgisindən bir an belə kənarlaşa bilməməsidir. Poeziyasında və nəsrində olduğu kimi, "Məhəbbət yaşayır hələ..." lirik, romantik dram əsərindən başlanan, "Durnalar qayıdanda" adı altında "Məni qınamayın", "Bu dünyanın adamları", "Vətəndən ağırdı vətənin yükü", "Burdan min atlı keçdi", "İrəvanda xal qalmadı", "Ömürdən uzun gecə" və "İrəvanda yanan çıraq" tarixi, mistik dramına qədər uzun bir səhnə yolu keçən dramaturgiyasında o, ürək yanğıları ilə sevgi, məhəbbət, ata, ana, ailə, millət, torpaq, vətən, yurd, namus, qeyrət, öc, sərkərdə, qələbə, zəfər, yurda dönüş, qayıdış kimi müxtəlif mövzuları əhatə edən coğrafi-məzmun konturlarında öz vətəndaşlıq və yazıçılıq mövqeyinin sanbalını ortaya qoyur.

Hidayət müəllimin yaradıcılığının bəzi anları barədə kiçik də olsa, sadəcə, fikirlərimin tutumu üçün nümunələr göstərməyi yetərli hesab edirəm. Çünki, əgər bu məcraya meyl salsaq, o zaman yazının həcmi yığıb-yığışdırmaq olmaz. Odur ki, poeziyası barədə təkcə misal çəkməklə, onun fikir fəlsəfəsinə istiqamət açmaq üçün yetərli olacağına zənn edirəm. Mən ömrünü teatr sənətinə sərf etmiş teatr nümayəndəsi olaraq, bu ecazkar sənətdə böyük Lütfi Zadənin "Qeyri-səlis məntiq" nəzəriyyəsinin sinergetik adaptasiyası ilə həm nəzəri, həm də praktiki məşğul olduğuma görə, ədəbi nümunələrdə nəzəriyyənin detallarını axtarıram və təhlil müstəvisinə çıxarıram. Hidayət müəllimin yaradıcılığında da qeyri-səlis məntiq variasiyalarını geninə-boluna cövlan edir. Məsələn:

"İki dəfə ikin altı eləyər!

Əgər dörd eləsə - riyaziyyatdır...

Əgər dörd eləsə - adi həyatdır".

Diqqət yetirin, səlis məntiq öyrədir ki, iki dəfə iki dörd edir. Lakin qeyri-səlis məntiq, iki ilə dörd arasındakı rəqəmlər sonsuzluğuna işıq tutur və onun mahiyyətini öyrədir. Hidayət müəllim klassik təşnədə yoğurur, müasir, modern dəbdə biçir və tikir. Bu da o deməkdir ki, Hidayətin yaradıcılığı, mövzuya yanaşma metodu yenidir, klassik çəkiddə -

müasirdir.

Görkəmli şəxsiyyətin təltifləri də sübut edir ki, onun çoxistiqamətli fəaliyyətinin və həmin sahələrdə qazandığı uğurların göstəricilərinə verilən qiymət məhz qeyri-adillikləri ilə diqqət çəkən bir şəxsiyyətin fenomenal ömrünün panoramik təəcəssümüdür: 1970 - SSRİ-nin "Əməkdar igidliyə görə" medalı; 1978 - Ermənistan SSR Əməkdar mədəniyyət xadimi (qeyd etdiyimiz kimi, Hidayət müəllimin milli təəssübkeşlik ehtirası heç düşünmədən onu bu mükafatdan imtina etmək dərəcəsinə çatdırdı. Bu mühüm hadisə o dövrdə də, elə indinin özündə də öz xüsusi əhəmiyyəti və diqqətəlayiq cəhəti ilə aktuallığını qoruyub saxlayır); 1978 - Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fəxri Fərmanı; 1991 - Azərbaycan Respublikasının Əməkdar incəsənət xadimi; 2002 - Gürcüstan Respublikasının "Ləyaqət" ordeni; 2003 - Rus Pravoslav kilsəsinin "Müqəddəs Mömin Moskva Knyazı Daniil" ordeni; 2004 - Azərbaycan Respublikasının "Şöhrət" ordeni; Dağıstan Respublikasının Fəxri Fərmanı; Çuvaşstan Respublikasının ali ədəbi mükafatı - Paydulla İskev adına Çuvaş Beynəlxalq Ədəbi Mükafatı; 2010 - Rus Pravoslav kilsəsinin "Şöhrət və Şərəf" ordeni; 2014 - "Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fəxri diplomu"; 2014 - Qırğız Respublikası Prezidentinin "İpək Yolu" hədiyyəsi; 2014 - Çingiz Aytmatov Beynəlxalq İctimai Akademiyasının akademiki; 2015 - Çingiz Aytmatov adına Beynəlxalq "İssık-Kul Formu"nun Fəxri Fərmanı, 2019 - 2-ci dərəcəli "Vətəne xidmətə görə" ordeni və s. ali mükafat nümunələri belə əks etdirir ki, Hidayət müəllim haqqında düşünərkən, göz önündə, ilk olaraq, bütün istiqamətlərə işığı düşən,

məhz uca amallı, nurlu bir insan siması canlanır. Nahaq yerə düşüncələrim mənə belə diqqət etmə ki:

Azərbaycanın görkəmli şəxsiyyəti Hidayəti düşünərkən...

Bir işıq süzülür
bir uca zirvədən.
Nurunu əsirgəmir
heç kəsdən, heç nədən...
Uca boy, qamətli,
həmişə əzəmətli,
mülayim,
sakit təbiətli...
Humanist!..
Qürurlu, vüqarlı,
möhkəm iradəli,
sağlam düşüncəli...
Könlü kövrək, xisləti saf,
qəlbi təmiz, əməli düz,
dost kimi dost,
sözü bütöv, əqidəsi tam,
qəlbində hər kəsə inam,
hər addımında xoşməram...
Xəyalında XƏZƏR,
Gözlərində ZƏFƏR,
Ümidində SƏHƏR,
Arzusunda DƏNİZ...
YÜKSƏLişdir tutduğu yol,
buraxdığı iz...
Ürəyində Vətən eşqi, torpaq eşqi!
Ata eşqi, ana eşqi, övlad eşqi!
Dövlət eşqi, millət eşqi!
Ağırlara, acılara
qaya qədər sərt dözümlü!..
Kədərdə də sevinc qədər sahib çıxan,
Hər vaxt məğrur!..
Ruhunda nurl!..

**İftixar Piriyev,
Əməkdar mədəniyyət işçisi,
İrəvan Dövlət Azərbaycan Dram Teatrının
direktoru**